

OBSAH

PŘEDMLUVA	5
---------------------	---

ÚVOD	7
------	---

Pojem uherského státu. — Jeho politická a národnostní nejednotnost. — Počátky vědeckého badání o jeho dějinách. — Historické práce Bélyovy, Schwandtnerovy, Kollarovy, Prayovy, Katonovy, Fejérový. — První celkové dějiny Gebhardiho, Englový, Fesslerovy. — Rozvoj maďarské historiografie v 2. polovině 19. století. Její nedostatky. — Seznam celkových prací o dějinách uherského státu. — Literatura k uherské historiografii. — Přehled bibliografických příruček.

I. STŘEDNÍ PODUNAJÍ PŘED PŘÍCHODEM MAĎARŮ 21

První známí národové ve středním Podunají. — Postupné obsazování středního Podunají Gepidy, Goty, Huny, Heruly, Langobardy a Avary. — Příchod Slovanů, jejich kmenové rozvrstvení a rozšíření v zemi, jiné národnosti usídle mezi nimi. První pokusy podunajských Slovanů o vytvoření vlastních politických organizací. — Seznam důležitější literatury.

II. DOBA PATRIARCHÁLNÍHO ABSOLUTISMU A POČÁTKY STAVOVSKÉHO HNUTÍ

(Od konce 10. do polovice 13. století.)

1. Původ Maďarů, jejich příchod do Podunají	28
---	----

Původ Maďarů, jejich stěhování jižním Ruskem. — Vpád Maďarů do Pannonie, jejich tehdejší vnitřní organizace a způsob života, nájezdy na Moravu. — Původ jména Maďar a Uher. — První sídla Maďarů ve středním Podunají.

2. Počátky uherského státu, přijetí křesťanství a první organizace uherského království	34
---	----

Sjednocení a rozšíření původních sídel maďarských kmenů za Štěpána Sv. — První forma a vnější organizace uherského státu. — Jeho kulturní poznesení za Štěpána Sv., pokřtění Maďarů, činnost českých misionářů Vojtěcha a Astrika, otázka apoštolských práv uherských králů, první církevní organizace země. — První správní organizace a její účel. — Patriarchální moc prvních uherských králů. — Společenské rozvrstvení v době starší. — Reformy hospodářsko-finanční za Štěpána Sv. a první organizace královské kanceláře.

3. Doba Ladislava Sv., Kolomana a Bely III.	45
---	----

Vnitřní bouře v Uhrách po smrti Štěpána Sv. — Zeslání a vzrůst státu za Ladislava Sv. a Kolomana, získání východního Sedmíhradska a Chorvatska, poměr Chorvatska k uherskému státu ve středověku. — Rozkvět za Bely III., hospodářské a finanční schopnosti státu, nová organizace královského dvora a královské kanceláře.

4. Počátky stavovského hnutí	53
--	----

Pozvolný vzrůst uherského stavovství. — Zajištění stavovských práv za Ondřeje II., Zlatá bulla, její obnovení r. 1231. — Pokus Bely IV. o posílení královské moci a jeho nezdár.

5. Národnostní poměry v uherském státě v době patriarchálního absolutismu a počátků stavovského hnutí	58
---	----

Počet Maďarů při přechodu do Uher, jejich poměr k tamějším národům slovanským. — Hranice žilů slovenského a ruského, ruská kolonizace pod Karpaty. — Rumunské osídlení v Sedmíhradsku. — Slovanské obyvatelstvo v jižních Uhrách. — Německá kolonizace v uherských zemích. — Přechod Kumánů a Pečeněhů. — Přehled důležitějších pramenů, důležitějších edicí a literatury.

III. POČÁTKY FEUDÁLNÍHO ZŘÍZENÍ A MEZISTAVOVSKÝCH ZÁPASŮ.

(Od 2. polovice 13. do počátku 16. století.)

1. Rozvrat za posledních Arpádovců	82
--	----

Vnitřní zmatky a kulturní úpadek za Štěpána V. a Ladislava IV. — Vláda posledního Arpádovce Ondřeje III. — Úsilí Anjouovce Karla Roberta a českého krále Václava o získání dědictví Arpádovců.

2. Rozvoj feudálního zřízení za vlády Anjouovců (Karla Roberta a Ludvíka I.)	85
--	----

Rozdrobení uherského státu v počátcích vlády Karla Roberta. — Úsilí Karla Roberta o sjednocení státu. — Reformy správní, vojenské, finanční a hospodářské za Karla Roberta a Ludvíka I. — Zahraniční politika uherských Anjouovců.

3. Přesun vládní moci do rukou stavovských	96
--	----

Úpadek uherského království po smrti Ludvíka I., zápasy mezi jednotlivými stavovskými skupinami země. — Doba panování Zikmunda Lucemburského: vzestup stavovského hnutí v Uhrách, vliv stavů na správu země, vznik a organizace komitální autonomie, reforma vojenství, úpadek poddaných, zahraniční situace státu. — Boje o uherský trůn po smrti Albrechta rakouského mezi královnou vdovou Alžbětou a Vladislavem Jagellonským. — Vláda uherské aristokracie za nezletilosti Ladislava Pohrobka, Jan Hunyad správcem země.

4. Pokus o absolutistickou formu vládní za Matěje Hunyada	108
---	-----

Volba Matěje Hunyada za krále uherského, jeho péče o konsolidaci státu. — Osobnost Matějova, ráz jeho vlády.

5. Zápasy mezi nižší a vyšší šlechtou o mocenské postavení v zemi 114

Volba českého krále Vladislava za krále uherského. — Způsob jeho vlády. — Úsilí střední šlechty o nadobdru v zemi. — Upevnění šlechtovlády po vydání Werböczy-ova Tripartita. — Vláda Ludolka II., finanční úpadek země. — Polyčky mezi střední a vyšší šlechtou, úplná anarchie v zemi. — Katastrofa u Mohače.

6. Národnostní poměry v uherském státě ve 13.—15. století 121

Hranice maďarského rozšíření vůbec a zvláště na severu. — Požární poslovenšťování severouherských měst. — Kolonizace ruská na severovýchodě. — Rozsah rumunského žitla v severovýchodních, východních Uhrách a v Sedmihradsku. — Národnostní poměry v jižních Uhrách. — Přehled důležitějších pramenů, důležitějších edicí a literatury.

IV. DOBA REFORMACE A PROTIREFORMACE.

(Od 16. do polovice 18. století.)

1. Zápas o korunu po r. 1526 136

Úsilí arciknížete Ferdinanda a Jana Zápoleského o korunu uherskou; jejich stoupenci v Uhrách. — Volba obou uchazečů trůnu za krále uherského. — Jejich zápas o ovládnutí země. — Smír ve Velkém Varadně r. 1538 a jeho význam.

2. Hnutí reformační v Uhrách 140

První ohlasy reformačních myšlenek v uherských zemích. — Úspěšný postup reformace po r. 1526. Její ochránci a hlavní stoupenci. — Organizace protestantské církve po stránce věroučné. — Vytvoření maďarské církve reformované a unitářské. — Organizace evangelické církve slovenské. Význam synody v Žilině r. 1610 a ve Spišském Podhradí r. 1614.

3. Vnitřní správa uherského státu za Ferdinanda I., Maximiliána II. a Rudolfa II. . 144

Rozsah uherského státu v 16.—17. stol. — Organizace uherských centrálních úřadů: místopředsedské rady, kanceláře a komory. — Vznik nové vyšší šlechty uherské a její přetvoření ve zvláštní stav zemský. — Komitátní organizace a vliv šlechty na provinční správu.

4. Úsilí o rekatolizaci země 152

První pokusy o upevnění katolické víry v Uhrách. Činnost arcibiskupa Mikuláše Oláha a Františka Forgáče. Ustanovení vídeňského míru z r. 1606 a korunovačních podmínek z r. 1608. — Úspěchy protireformační činnosti kardinála Petra Pázmányho. Pokatolice přednějších uherských šlechtických rodů. — Ustanovení lineckého míru z r. 1645 ve věcech náboženských a další vývoj protireformace v Uhrách v 2. polovině 17. století. Pokusy o sjednocení pravoslavné církve ruské, rumunské a srbské s Římem.

5. Povstání Štěpána Bočkaje, Bethlena Gabora a doba 30leté války 158

Postavení Sedmihradska ve střední a východní Evropě na rozhraní 16.—17. století. — Počátky a příčiny odboje Bočkajova, jeho povaha a cíle, jeho průběh a výsledky. — Politické snahy sedmihradských knížat v 17. století. Vojenské akce Bethlena Gabora, Jiřího I. Rákócziho, jejich výsledky, úpadek Sedmihradska.

6. Vláda Leopolda I. a povstání Františka II. Rákócziho 165

Pohnutky a příčiny povstání uherských magnátů v r. 1664—1671, jeho vývoj. — Upevnění absolutistického režimu a protireformace po jeho nezdaru. — Povstání E. Thökölyho, jeho počátky a vliv na změnu uherských politických a náboženských poměrů. Vítězství Habsburků v zápase s Thökölym a Vys. Portou jakožto spojencem a ochráncem jeho. — Ústavní, správní a náboženské reformy na sklonku 17. století. — Povstání Františka II. Rákócziho, jeho povaha a cíle, mír satsmarský z r. 1711.

7. Reorganizace státu za Karla III. a Marie Terezie 174

Rozsah a vnitřní složení uherského státu za Karla III. a Marie Terezie. — „Zatřívací dílo“ kardinála Koloniče a jeho neúspěch, reorganizace místodržitelství rady, kanceláře, komory, soudnictví za Karla III., vzrůst stavovského vlivu na správu země. — Politika Marie Terezie vůči Uhrům, její reformy na poli sociálním, církevním a školském.

8. Národnostní poměry za reformace a protireformace 184

A. V době nejmenšího rozsahu uherského státu (od 1. polovice 16. století do 2. polovice 17.). Imigrace Maďarů na sever, pronikání maďarské šlechty do měst. — Vzrůst slovenského měšťanstva. — Rozvoj ruské kolonizace. — Pohyby židů chorvatského a l. zv. Vlachů. — B. Po vypuzení Turků ze středního Podunají a za rozšiřování uherského státu na jih (od konce 17. do konce 18. století). Stěhování národů v Uhrách na rozhraní 17.—18. století. — Příchod Slováků do středních a jižních Uher. Poslovenšťování severních Uher v 18. století. — Pohyby obyvatelstva německého, srbského a rumunského. — Statistické údaje o národnostních poměrech v Uhrách v 18. století. — Přehled důležitějších pramenů, edicí a literatury.

V. DOBA OBROZENÍ A REVOLUCE.

(Od 2. poloviny 18. století do 1. poloviny 19. století.)

1. Počátky národního uvědomení a národnostních zápasů 208

Národní bezbarvosť dějin uherského státu do 2. pol. 18. století a její příčiny; místo lidových jazyků ve veřejném životě. — Politika Josefa II. vůči Uhrům a jeho hlavní reformy. — Protesty vřeslavovské koalice proti josefinským reformám; zrušení reformy. — Počátky maďarského národního vědomí. — Sněm r. 1790, jeho vývoj a výsledky; první maďarské ustanovení.

2. Doba Štěpána Széchenyiho a L. Kossutha před r. 1848 223

Ráz vlády Františka I. v Uhrách do r. 1825. — Nová maďarisační úsillí po r. 1825. Pokusy Štěpána Széchenyiho o reformy kulturních, sociálních a hospodářských poměrů v Uhrách, jejich ohlasy a výsledky. — První vystoupení Ludvíka Kossutha. Jeho osobnost, metody a cíle. Jeho polyčky se Št. Széchenyím a vůdcovství od 2. pol. 40. let mezi Maďary. — Vzdělání národnostních tříd v Uhrách. — Sebeobrana uherských nemaďarských národností proti maďarisačním snahám před r. 1848.

3. Revoluce r. 1848—1849 238

Uherský sněm r. 1847—1848, ustavení zvláštní uherské vlády, uherská dubnová ústava, její nedostatky. — Hnutí mezi Chorvaty a Srby na jaře r. 1848. — Hnutí slovenské na jaře r. 1848. — Hnutí sedmihradských a východouherských Rumunů na jaře r. 1848. — Zápas s Maďary r. 1848—1849.

4. Po kapitulaci u Világoše 249

Vládní režim v letech 1849—1860. — Stanovisko Maďarů k němu — Činnost Ludvíka Kossutha v emigraci. Jeho plány nové úpravy politických poměrů ve středním a dolním Podunají. — Změny v politické správě po r. 1860. — Seznam důležitějších pramenů a literatury.

VI. OBDOBÍ DUALISMU.

(Od r. 1867 do r. 1918.)

1. Vláda strany Deákovy (r. 1867—1875) 259

Vyrovnání rakousko-uherské, jeho povaha a nedostatky. Protesty L. Kossutha proti vyrovnání a jejich vliv na Maďary. — Vyrovnání s Chorvaty a unie se Sedmihradskem. — Národnostní zákon z r. 1868, jeho neúčinnost. — Splnění Deákových se stranou levého středu a vznik strany liberální.

2. Vláda liberální strany (r. 1875—1905) 265

Koloman Tisza jako stoupenec dualistické formy vlády a jeho úsillí o udržení pracovní většiny v uherském parlamentě. — Přelínání a vývoj maďarisačních snah za jeho ministerstva. — Vzdělání konfliktů rakousko-uherských a pád Tiszův. — Ministerstva jiných členů liberální strany: Szapáryho, Al. Wekerla, Banffyho, K. Szélla, Khuen-Hederváryho a Štěpána Tiszy; jejich národnostní, sociální a státoprávní politika; vznik nových politických stran socialistických a strany lidové.

3. Vláda koalice (1905—1911) 276

Pokusy o zlomení maďarského šovinismu za úřednického kabinetu Fejérváryova. — Reakční ráz vlády koaliciálních stran za předsednictví A. Wekerla. — Vzdělání maďarisačního nášillí, sebeobrana uherských nemaďarských národností.

4. Poslední leta před válkou, vývoj za světové války a pád	284
<i>Vláda Khuena Hederváryho a L. Lukáse. Režim Tiszův a jeho povaha. — Světová válka a Maďaři. Emancipační snahy uherských Nemaďarů. Pokusy některých maďarských politiků o smír s nemaďarskými národnostmi a jejich nezdar. — Důležitější prameny a literatura.</i>	
REJSTŘÍK JMENNÝ A VĚCNÝ	292
OPRAVY A DOPLŇKY	338

